

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

॥ ചതുർദശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുർദശഃ സർഗഃ ॥

ദശരഥേനാശ്വമേധയജ്ഞസ്യ സാംഗോപാംഗമനുഷ്ഠാനം

അഥ സംവത്സരേ പൂർണേ
തസ്മിൻ പ്രാപ്തേ തുരംഗമേ |
സരയാശ്ചോത്തരേ തീരേ
രാജേണാ യജേണാഭ്യവർത്തത ॥ 1.14.1 ॥

ഋഷ്യശൃംഗം പുരസ്കൃത്യ
കർമ ചക്രൂർദ്വിജർഷഭാഃ |
അശ്വമേധേ മഹായജ്ഞേ
രാജേണാഭ്യസ്യ സുമഹാത്മനഃ ॥ 1.14.2 ॥

കർമ കുർവന്തി വിധിവദ്
യാജകാ വേദപാരഗാഃ |
യഥാവിധി യഥാൻയായം
പരിക്രാമന്തി ശാസ്ത്രതഃ ॥ 1.14.3 ॥

പ്രവർഗ്യം ശാസ്ത്രതഃ കൃത്വാ
തഥൈവോപസദം ദ്വിജാഃ |
ചക്രൂശ്ച വിധിവത് സർവ -
മധികം കർമ ശാസ്ത്രതഃ ॥ 1.14.4 ॥

അഭിപൂജ്യ തദാ ഹൃഷ്ടാഃ
 സർവേ ചക്രൂർയഥാവിധി |
 പ്രാതഃസവനപൂർവാണി
 കർമാണി മുനിപുംഗവാഃ || 1.14.5 ||

ഐന്ദ്രശ്ച വിധിവദ് ദത്തോ
 രാജാ ചാഭിഷുതോനഘഃ |
 മാധ്യന്ദിനം ച സവനം
 പ്രാവർത്ത യഥാക്രമം || 1.14.6 ||

തൃതീയസവനം ചൈവ
 രാജേന്ത്യാസ്യ സുമഹാത്മനഃ |
 ചക്രൂസ്തേ ശാസ്ത്രതോ ദൃഷ്ട്വാ
 യഥാ ബ്രാഹ്മണപുംഗവാഃ || 1.14.7 ||

ആഹ്വയാഞ്ചക്രിരേ തത്ര
 ശക്രാദീൻ വിബുധോത്തമാൻ |
 ഋഷ്യശൃംഗാദയോ മന്ത്രൈഃ
 ശിക്ഷാക്ഷരസമൻവിതൈഃ || 1.14.8 ||

ഗീതിഭിർമധുരൈഃ സ്നിഗ്ദ്ധൈ -
 ര്മന്ത്രാഹ്വാനൈര്യഥാർഹതഃ |
 ഹോതാരോ ദദുരാവാഹ്യ
 ഹവിർഭാഗാൻ ദിവൗകസാം || 1.14.9 ||

ന ചാഹുതമഭൂത് തത്ര
 സ്ഖലിതം വാ ന കിഞ്ചന |
 ദൃശ്യതേ ബ്രഹ്മവത് സർവം
 ക്ഷേമയുക്തം ഹി ചക്രിരേ || 1.14.10 ||

ന തേഷ്വഹഃസു ശ്രാന്തോ വാ
 ക്ഷുധിതോ വാ ന ദൃശ്യതേ |
 നാവിദ്വാൻ ബ്രാഹ്മണഃ കശ്ചി -
 ന്നാശതാനുചരസ്തഥാ || 1.14.11 ||

ബ്രാഹ്മണാ ഭുഞ്ജതേ നിത്യം
 നാമവന്തശ്ച ഭുഞ്ജതേ |
 താപസാ ഭുഞ്ജതേ ചാപി
 ശ്രമണാശ്ചൈവ ഭുഞ്ജതേ || 1.14.12 ||

വൃദ്ധാശ്ച വ്യാധിതാശ്ചൈവ
 സ്ത്രീബാലാശ്ച തഥൈവ ച |
 അനിശം ഭുഞ്ജമാനാനാം
 ന തൃപ്തിരൂപലഭ്യതേ || 1.14.13 ||

ദീയതാം ദീയതാമനം
 വാസാംസി വിവിധാനി ച |
 ഇതി സഞ്ചോദിതാസ്തത്ര
 തഥാ ചക്രൂരനേകശഃ || 1.14.14 ||

അന്നകൂടാശ്ച ദൃശ്യന്തേ
 ബഹവഃ പർവതോപമാഃ |
 ദിവസേ ദിവസേ തത്ര
 സിദ്ധസ്യ വിധിവത് തദാ || 1.14.15 ||

നാനാദേശാദനുപ്രാപ്താഃ
 പുരുഷാഃ സ്ത്രീഗണാസ്തഥാ |
 അന്നപാനൈഃ സുവിഹിതാ -
 സ്തസ്ഥിൻ യജ്ഞേ മഹാത്മനഃ || 1.14.16 ||

അന്നം ഹി വിധിവത്ത്യാദു
 പ്രശംസന്തി ദ്വിജർഷഭാഃ |
 അഹോ തൃപ്താഃ സ്മ ഭദ്രം തേ
 ഇതി ശുശ്രാവ രാഘവഃ || 1.14.17 ||

സ്വലങ്കൃതാശ്ച പുരുഷാ
 ബ്രാഹ്മണാൻ പര്യവേഷയൻ |
 ഉപാസന്തേ ച താനന്യേ
 സുമൃഷ്ടമണികുണ്ഡലാഃ || 1.14.18 ||

കർമാന്തരേ തദാ വിപ്രാ
 ഹേതുവാദാൻ ബഹുനപി |
 പ്രാഹുഃ സുവാഗ്മിനോ ധീരാഃ
 പരസ്പരജിഗീഷയാ || 1.14.19 ||

ദിവസേ ദിവസേ തത്ര
 സംസ്തരേ കുശലാ ദ്വിജാഃ |
 സർവകർമാണി ചക്രസന്തേ
 യമാശാസ്ത്രം പ്രചോദിതാഃ || 1.14.20 ||

നാഷഡംഗവിദത്രാസീ -
 ന്നാവ്രതോ നാബഹുശ്രുതഃ |
 സദന്യാസ്തസ്യ വൈ രാജേന്താ
 നാവാദകുശലോ ദ്വിജഃ || 1.14.21 ||

പ്രാപ്തേ യുപോച്ഛയേ തസ്മിൻ
 ഷഡ് ബൈൽവാഃ ഖാദിരാസ്തഥാ |
 താവന്തോ ബിൽവസഹിതാഃ
 പർണിനശ്ച തഥാ പരേ || 1.14.22 ||

ശ്ലേഷ്മാതകമയോ ദിഷ്ടോ
 ദേവദാരുമയസ്തഥാ |
 ദ്വാവേവ തത്ര വിഹിത
 ബാഹുവ്യസ്തപരിഗ്രഹൗ || 1.14.23 ||

കാരിതാഃ സർവ ഏവൈതേ
 ശാസ്ത്രജ്ഞൈര്യജ്ഞകോവിദഃ |
 ശോഭാർഥം തസ്യ യജ്ഞസ്യ
 കാഞ്ചനാലങ്കൃതാ ഭവന് || 1.14.24 ||

ഏകവിംശതിയുപാസ്മതേ
 ഏകവിംശത്യുരന്തയഃ |
 വാസോഭിരേകവിംശദ്ഭി -
 രേരൈകം സമലങ്കൃതാഃ || 1.14.25 ||

വിന്യസ്താ വിധിവത് സർവേ
 ശിൽപിഭിഃ സുകൃതാ ദൃഢാഃ |
 അഷ്ടാസ്ത്രയഃ സർവ ഏവ
 ശ്ലക്ഷ്ണരൂപസമൻവിതാഃ || 1.14.26 ||

ആച്ഛാദിതാസ്മതേ വാസോഭിഃ
 പുഷ്പൈർഗന്ധൈശ്ച പുജിതാഃ |
 സപ്തർഷയോ ദീപ്തിമന്തോ
 വിരാജന്തേ യഥാ ദിവി || 1.14.27 ||

ഇഷ്ടകാശ്ച യഥാൻയായം
 കാരിതാശ്ച പ്രമാണതഃ |
 ചിതോഽഗ്നിർബ്രാഹ്മണൈസ്തത്ര
 കുശലൈഃ ശിൽപകർമ്മണി || 1.14.28 ||

സ ചിത്വോ രാജസിംഹസ്യ
 സഞ്ചിതഃ കുശലൈർദ്വിജൈഃ |
 ഗരുഡോ രുക്മപക്ഷോ വൈ
 ത്രിഗുണോഽഷ്ടാദശാത്മകഃ || 1.14.29 ||

നിയുക്താസ്തത്ര പശവ -
 സ്തത്തദുദൃശ്യ ദൈവതം |
 ഉരഗാഃ പക്ഷിണശ്ചൈവ
 യമാശാസ്ത്രം പ്രചോദിതാഃ || 1.14.30 ||

ശാമിത്രേ തു ഹയസ്തത്ര
 തമാ ജലചരാശ്ച യേ |
 ഋഷിഭിഃ സർവമേവൈത -
 നിയുക്തം ശാസ്ത്രതസ്തദാ || 1.14.31 ||

പശൂനാം ത്രിശതം തത്ര
 യുപേഷു നിയതം തദാ |
 അശ്വരത്നോത്തമം തത്ര
 രാജേണാ ദശരഥസ്യ ഹ || 1.14.32 ||

കൗസൽയാ തം ഹയം തത്ര
 പരിചര്യ സമന്തതഃ |
 കൃപാണൈർവിസസാരൈനം
 ത്രിഭിഃ പരമയാ മൂദാ || 1.14.33 ||

പതന്ത്രിണാ തദാ സാർധം
 സുസ്ഥിതേന ച ചേതസാ |
 അവസദ് രജനീമേകാം
 കൗസൽയാ ധർമകാമ്യയാ || 1.14.34 ||

ഹോതാധ്വര്യുസ്തഥോദ്ഗാതാ
 ഹസ്തേന സമയോജയൻ |
 മഹിഷ്യാ പരിവൃത്തത്യാഥ
 വാവാതാമപരാം തഥാ || 1.14.35 ||

പതത്രിണസ്തസ്യ വപാ -
 മുദ്ധ്യത്യ നിയതേന്ദ്രിയഃ |
 ഋത്രികുപരമസമ്പന്നഃ
 ശ്രപയാമാസ ശാസ്ത്രതഃ || 1.14.36 ||

ധൂമഗന്ധം വപായാസ്തു
 ജിഹ്വതി സ്ഥ നരാധിപഃ |
 യഥാകാലം യഥാൻയായം
 നിർണുദൻ പാപമാത്മനഃ || 1.14.37 ||

ഹയസ്യ യാനി ചാംഗാനി
 താനി സർവാണി ബ്രാഹ്മണാഃ |
 അഗ്നൗ പ്രാസ്യന്തി വിധിവത്
 സമസ്താഃ ഷോഡശർത്രിജഃ || 1.14.38 ||

പ്ലക്ഷശാഖാസു യജ്ഞാനാ -
 മന്യേഷാം ക്രിയതേ ഹവിഃ |
 അശ്വമേധസ്യ യജ്ഞസ്യ
 വൈതസോ ഭാഗ ഇഷ്യതേ || 1.14.39 ||

ത്ര്യഹോശ്വമേധഃ സംഖ്യാതഃ
 കൽപസുത്രേണ ബ്രാഹ്മണൈഃ |
 ചതുഷ്ടോമമഹസ്തസ്യ
 പ്രഥമം പരികൽപിതം || 1.14.40 ||

ഉക്ലഥ്യം ദ്വിതീയം സംഖ്യാത -
 മതിരാത്രം തഥോത്തരം |
 കാരിതാസ്തത്ര ബഹവോ
 വിഹിതാഃ ശാസ്ത്രദർശനാത് || 1.14.41 ||

ജ്യോതിഷ്ടോമായുഷീ ചൈവ -
 മതിരാത്രൗ ച നിർമിതൗ |
 അഭിജിദ്വിശ്വജിച്ഛൈവ -
 മാപ്തോർയാമൗ മഹാക്രതുഃ || 1.14.42 ||

പ്രാചീം ഹോത്രേ ദദൗ രാജാ
 ദിശം സ്വകുലവർധനഃ |
 അധ്യർയവേ പ്രതീചീം തു
 ബ്രഹ്മണേ ദക്ഷിണാം ദിശം || 1.14.43 ||

ഉദ്ഗാത്രേ തു തഥോദീചീം
 ദക്ഷിണൈഷാ വിനിർമിതാ |
 അശ്വമേധേ മഹായജ്ഞേ
 സ്വയംഭൂവിഹിതേ പുരാ || 1.14.44 ||

ക്രതും സമാപ്യ തു തദാ
 ന്വായതഃ പുരുഷർഷഭഃ |
 ഋത്വിഗ്ഭ്യോ ഹി ദദൗ രാജാ
 ധരാം താം കുലവർധനഃ || 1.14.45 ||

ഏവം ദത്ത്വാ പ്രഹൃഷ്ടോഭൂ -
 ഛീമാനിക്ഷ്യാകുനന്ദനഃ |
 ഋത്വിജസ്ത്വബ്രുവൻ സർവേ
 രാജാനം ഗതകിൽബിഷം || 1.14.46 ||

ഭവാനേവ മഹീം കൃത്സ്നാ -
 മേകോ രക്ഷിതുമർഹതി |
 ന ഭൂമ്യാ കാർയമസ്മാകം
 നഹി ശക്താഃ സ്ഥ പാലനേ || 1.14.47 ||

രതാഃ സ്വാധ്യായകരണേ
 വയം നിത്യം ഹി ഭൂമിപ |
 നിഷ്ക്രയം കിഞ്ചിദേവേഹ
 പ്രയച്ഛതു ഭവാനിതി || 1.14.48 ||

മണിരത്നം സുവർണം വാ
 ഗാവോ യദ്വാ സമുദ്യതം |
 തത് പ്രയച്ഛ നൃപശ്രേഷ്ഠ
 ധരൺയാ ന പ്രയോജനം || 1.14.49 ||

ഏവമുക്തോ നരപതി -
 ര്ബ്രാഹ്മണൈർവേദപാരഗൈഃ |
 ഗവാം ശതസഹസ്രാണി
 ദശ തേഭ്യോ ദദൗ നൃപഃ || 1.14.50 ||

ദശകോടിം സുവർണസ്യ
 രജതസ്യ ചതുർഗുണം |
 ഋത്വിജസ്തു തതഃ സർവേ
 പ്രദദുഃ സഹിതാ വസു || 1.14.51 ||

ഋഷ്യശൃംഗായ മൂനയേ
 വസിഷ്ഠായ ച ധീമതേ |
 തതസ്തേ ന്യായതഃ കൃത്വാ
 പ്രവിഭാഗം ദ്വിജോത്തമാഃ || 1.14.52 ||

സുപ്രീതമനസഃ സർവേ
 പ്രത്യുചുർമുദിതാ ഭൃശം |
 തതഃ പ്രസർപകേഭ്യസ്തു
 ഹിരണ്യം സുസമാഹിതഃ || 1.14.53 ||

ജാംബുനദം കോടിസംഖ്യം
 ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ ദദൗ തദാ |
 ദരിദ്രായ ദ്വിജായാഥ
 ഹസ്താഭരണമുത്തമം || 1.14.54 ||

കസ്തമൈചിദ് യാചമാനായ
 ദദൗ രാഘവനന്ദനഃ |
 തതഃ പ്രീതേഷു വിധിവദ്
 ദ്വിജേഷു ദ്വിജവത്സലഃ || 1.14.55 ||

പ്രണാമമകരോത് തേഷാം
 ഹർഷവ്യാകുലിതേന്ദ്രിയഃ |
 തസ്യാശിഷോഽഥ വിവിധാ
 ബ്രാഹ്മണൈഃ സമുദാഹൃതാഃ || 1.14.56 ||

ഉദാരസ്യ നൃവീരസ്യ
 ധരൺയാം പതിതസ്യ ച |
 തതഃ പ്രീതമനാ രാജാ
 പ്രാപ്യ യജ്ഞമനുത്തമം || 1.14.57 ||

പാപാപഹം സ്വർനയനം
 ദുസ്തരം പാർഥിവർഷഭൈഃ |
 തതോബ്രവീദൃഷ്ട്യശൃംഗം
 രാജാ ദശരഥസ്തദാ || 1.14.58 ||

കുലസ്യ വർധനം തത് തു
 കർതുമർഹസി സുവ്രത |
 തഥേതി ച സ രാജാന -
 മുവാച ദ്വിജസന്തതഃ |
 ഭവിഷ്യന്തി സുതാ രാജം -
 ശ്ചത്യാരസ്തേ കുലോദ്യഹാഃ || 1.14.59 ||

സ തസ്യ വാക്യം മധുരം നിശമ്യ
 പ്രണമ്യ തസ്ഥൈ പ്രയതോ നൃപേന്ദ്രഃ |
 ജഗാമ ഹർഷം പരമം മഹാത്മാ
 തമൃഷ്യശൃംഗം പുനരപ്യുവാച || 1.14.60 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 ബാലകാണ്ഡേ ചതുർദശഃ സർഗഃ ||